

Natuurbelevingen in Zweden

Kees Verweij en Dineke Kistemaker

Het was al weer drie jaar geleden, dat we een rondrit door Zweden hadden gemaakt en het leek ons aardig dit nog eens over te doen. Het was toen niet zulk fraai weer, zodat we niet alle gebieden optimaal konden bekijken. Half mei zijn we vertrokken en de weersomstandigheden waren bijzonder gunstig. Ook in de tijd daarvoor was het weer aan de warme kant, zodat de meeste vogels met het broeden al behoorlijk opgeschoten waren. In Zweden aangekomen logeerden we eerst op een camping vlak bij Trelleborg. Daar waren we in de buurt van een nicht van Dineke, die in Oxie bij Malmö woont en we gingen 's-middags bij haar op bezoek. Verder waren we nieuwsgierig of er nog wat te beleven viel in en rond Falsterbo, het bekende vogelkijkpunt tijdens de trekperiode in de late zomer en de herfst. Helaas viel het gebied rond Falsterbo wat tegen. Op enkele steltlopers en eenden na was er niet zoveel te zien. Je moet er echt pas tijdens de trekperiode zijn.

Natuureservaat Tividen

Een paar dagen later gingen we door naar het natuureservaat Tividen, precies tussen het Vätter- en het Vännermeer gelegen. Het is landschappelijk gezien een bijzonder fraai en ruw gebied, dat gekenmerkt wordt door de vele indrukwekkende rotsformaties, die voornamelijk zijn gevormd tijdens de laatste ijstijd. Er lopen enkele paden door dit gebied, maar deze zijn niet zo gemakkelijk te belopen. Het vereist nogal was klim- en hijswerk. De camping ligt niet zover van dit reservaat vandaan en kijkt uit op het prachtige Undenmeer. Vooral 's avonds was het daar heerlijk toeven op een steiger, die een behoorlijk stuk in het meer loopt. Achter ons zagen en hoorden we

Parelduiker

baltsende Houtsnippen. Voor ons zwommen enkele Parelduikers uit het riet, die zich heel mooi lieten zien. Een paartje Grote Zaagbekken kwam ook geregeld langs.

Even verderop zagen we een paartje Groenpootruiters vliegen, die hun opvallende baltsgeluid lieten horen, dat verdacht veel lijkt op het geluid van baltsende Grutto's. Andere vogelsoorten, die we vanaf de steiger konden waarnemen, waren Oeverlopers, Witgatjes, Tureluurs, Brilduikers en Watersnippen. De camping ligt verder in een mooi bosgebied, waar enkele paden zijn uitgezet.

's-Morgens trokken we al vroeg er op uit en hoorden we op verschillende plekken het gebolder van de Korhoenders. Helaas kregen we ze niet te zien. Wel zagen we daar de eerste twee Kraanvogels, die rustig op een graslandje aan het foerageren waren. In het bos waren vele zangvogels, die ook in onze bossen te zien zijn, maar enkele soorten als Sijzen en Bonte vliegenvangers zijn toch wat meer typerend voor de Scandinavische streken. Het Nationale Park Tividen hebben we voor een deel doorkruist. We waren al gewaarschuwd, dat het bos zelf niet zo vogelrijk is, zodat we onze verwachtingen niet zo hoog gesteld hadden. Niettemin deden we nog enkele aardige waarnemingen als de Zwarte Specht, enkele Fluiters en Matkopmezen, een paar Bonte Vliegenvangers en waarschijnlijk een Grijskopspecht.

Natuureservaat Fulufjället

Na een paar dagen trokken we verder in de richting van het noordelijk gedeelte van de provincie Dalarna. Het was ruim 400 km rijden naar het noorden en we kwamen in de tweede helft van de middag aan op de camping in Särna, een oud plaatsje met een prachtig houten kerkje uit de 17e eeuw en een klein open luchtmuseum. De camping zelf ligt aan een groot meer. Dit meer bood al dadelijk de nodige verrassingen, zoals groepen baltsende Wulpen en Groenpootruiters, Noordse Sterns, Oeverlopers, Brilduikers, Smienten en Grote

Zaagbekken. 's-Avonds kwam er nog een Roodkeelduiker aanvliegen, die tijdens het vliegen een geluid voortbrengt, dat lijkt op het gekwaak van een Wilde Eend. Ook de Visarend stond op een gegeven moment boven het water te "bidden" in de hoop een lekkere vis uit het water te grijpen. Het eigenlijke doel van ons bezoek aan dit gebied was het natuureservaat Fulufjället, dat bekend is vanwege de aanwezigheid van de hoogste waterval van Zweden. De directe omgeving van deze waterval biedt een speciale verrassing, nl. een broedende Giervalk. We hebben tijdens een vorige gelegenheid al eens staan kijken, maar toen hebben we hem niet kunnen ontdekken. Als de Giervalk op

zijn nest zit is hij heel moeilijk waar te nemen en zit hij keurig tussen de rotskloven verstopt. Ineens zagen we er een aan komen vliegen en neerstrijken op een rotsrichel,

die voor een deel bedekt was met wat stro e.d. We konden daar ook al een jong zien rondscharrelen. Even verder waren verschillende Kepen te zien, die vaak in het topje van een Spar zitten te zingen. Andere vogels waren Matkopmezen, Braamsluipers en Gekraagde Roodstaarten. Voordat we terug zouden rijden brachten we nog even een bezoek aan het bezoekerscentrum, waar je van alles over dit mooie gebied kunt vinden. Terwijl we rondkeken zagen we door de ruit een Taigagaaï

Sperweruil

aankomen, die zich aan alles, wat op de voedertafel lag, te goed deed. Ook een Eekhoorn kwam nog even kijken. Tijdens de terugrit naar de camping stak opeens een vrij grote vogel de weg over en ging aan de overkant in het topje van een grote Grove den zitten. We zetten voorzichtig de auto aan de kant en probeerde hem voorzichtig door het bos te benaderen. Hij bleef gelukkig zitten, maar alarmeerde heel duidelijk. Opeens kregen we hem tussen de takken in de gaten en het bleek een Sperweruil te zijn. De Sperweruil kreeg afgelopen winter grote bekendheid, toen een exemplaar in een buitenwijk van Zwolle neerstreek en daar een hele poos rondzwierf. Duizenden vogelliefhebbers kwamen op deze uil af, waaronder ook verschillende leden van onze vereniging. De opnamen hebben we tijdens een van de inloopochtenden kunnen zien. Deze uil was door de kou in Scandinavië op de vlucht geslagen en had zijn heil dus in Nederland gezocht. Sperweruilen zijn helemaal niet dik gezaaid en in de uitgestrekte bossen maar moeilijk te ontdekken. Zelfs in Nederland is het al moeilijk uilen te spotten. Maar nu zat hij daar kennelijk op ons te wachten en liet hij zich heel duidelijk horen. Hoe dichter we bij hem kwamen hoe luider hij tekeer ging. Opeens hoorden we ook het geluid van jonge uilen, maar deze wisten zich heel goed te verstoppen. We hebben ze dan ook niet te zien gekregen. Het werd al laat in de avond en

dat betekent, dat je goed op de hoede moet zijn en rekening moet houden met overstekend wild. Dit was geen overbodige raadgeving, want tijdens onze terugtocht kregen we nog twee Elanden langs de weg te zien.

Tijdens een volgend bezoek aan het bezoekerscentrum maakten we kennis met een van de dienstdoende in dit centrum en met een Franse stagiaire. We spraken af, dat ze ons 's-avonds van de camping zouden ophalen en dat

we gezamenlijk naar een meer zouden rijden, dat goed in de bossen verscholen lag. We zouden het zelf niet ontdekt hebben en het was een welkome verrassing te midden van deze uitgestrekte bossen. Achtereenvolgens zagen we Kuifduikers, Wintertalingen, Kraanvogels, Dwergmeeuwen, Kemphanen, Groenpootruiters, Kieviten, Watersnippen, Tafel-eenden, Smienten, Bosruiters, Wilde zwanen, Goudplevieren, Brilduikers, Krakeenden, Witgatjes, Taiga Rietganzen, Barmsijzen en Raven.

Het Ansjömeer en omgeving

De volgende dag trokken we verder naar de camping in

Duved, vlak bij het grootste wintersportcentrum van Zweden in Are. De volgende morgen gingen we direct naar het Ansjö meer, waar we van drie jaar geleden zulke goede herinneringen aan hebben. Hoewel we er heel veel zagen, misten we toch enkele bijzonderheden, die we destijds, ondanks het slechte weer, wel gezien hadden. Het ging hierbij o.a. om een groep Taigagaaïen, Grauwe Franjepoten en Goudvinken. Dit was misschien te wijten

Eland

aan het feit, dat het voorjaar ook hier al zo'n drie weken eerder was dan normaal. De balts was al aardig op z'n retour. Niettemin zagen we toch enkele leuke soorten zoals een Roodkeelduiker, Dwergmeeuwen, baltsende

Kemphanen, een Zwarte Ruiter, een paartje Regenwulpen, een Grote- en een Zwarte Zee-eend en enkele Kraanvogels. Langs de rand van het meer waren opvallend veel Spotvogels te horen. De eigenares van de camping vertelde ons, dat zij vlak bij haar woning in het plaatsje Ottsjö waarschijnlijk een Laplanduil had gezien. Wij de volgende dag er op af. Onderweg moesten we een poosje stoppen voor enkele Rendieren, die geen haast hadden om ons doorgang te verlenen, maar uiteindelijk bereikten we het plaatsje Ottsjö, waar we zouden gaan rondwandelen in de hoop de Laplanduil te zien. Het was een leuke wandeling, waarbij we verschillende soorten vogels hebben gezien, zoals enkele Kepen, Raven, Zwarte mezen, Paapjes, Spotvogels, Koperwieken en Kramsvogels. Maar nog geen Laplanduil! Plotseling hoorden we een bekend alarmgeluid, weliswaar niet afkomstig van de Laplanduil, maar van de Sperweruil. Een jawel, daar zat er weer een, luid en duidelijk. Dit was dan onze tweede waarneming van deze bijzondere uil.

Sperweruil bij Ottsjö

Toen we naderhand verslag uitbrachten aan de campingeigenares moest zij toegeven, dat zij ook niet precies meer wist of de bewuste uil een Laplanduil geweest was. De volgende dag reden we in de richting van de Noorse grens en we stopten even bij het plaatsje Handöl, waar een vogelwaarnemingsstation gevestigd is. Bij dit station staat ook een grote vogelkijktoren, vanwaar we een mooi uitzicht hadden over de andere kant van het Ansjömeer. We hadden daar weliswaar geen nieuwe waarnemingen, maar toch hoorden we opeens een vertrouwd geluid. En warempel, daar zat weer een Sperweruil in de bomen naast de vogelkijktoren. Dit was dus de derde keer! Van daar reden we nog een stuk de bergen in tot aan een parkeerterrein. Daar liepen we nog een stuk omhoog totdat we vanwege de sneeuw niet verder konden. Onderweg zagen we nog enkele Barmsijzen en een Morinelplevier. Terugrijdend naar beneden hoorden we een Blauwborst zingen.

Omgeving van Kallsedet in de provincie Jämtland

Langzamerhand werd het tijd om naar het hoogste punt van onze reis te gaan n.l. naar de camping bij het plaatsje Kallsedet. Deze camping, gerund door een Nederlands echtpaar, ligt heel mooi langs een groot meer. Vanuit onze caravan konden we hier prachtig op uitkijken.

Auerhoen

Jammer was wel, dat door campingasten veel op dit meer werd gevestigd, zodat het vogelleven hier vrij beperkt was. Desondanks kregen we zo nu en dan Bontbekplevieren en Grote- en Middelste Zaagbekken te zien. Een keer kwam er zelfs een Roodkeelduiker aanvliegen. Tijdens de avond maakten we een rondrit in de omgeving, waarbij we o.a. een vrouwtje Auerhoen en een Das te zien kregen. De dagen erna maakten we verschillende tochten, waarbij we wederom een vrouwtje Auerhoen mooi konden waarnemen. Verder een paartje Waterspreeuw, dat druk aan het voedsel verzamelen was voor hun jongen. Een klap op de vuurpijl was wel de Steenarend, die, zittend op een rots, zich heel mooi liet bekijken. Opmerkelijk was, dat hij vlak bij een kraal zat, waar de Rendieren tegen de winter hier verzameld worden. Kennelijk voelen zij zich hier veilig voor andere belagers. Wat verder opviel was het betrekkelijk grote aantal Koperwieken, die soms luid in de bomen zaten te zingen. Zo zwijgzaam als ze bij ons in de winter zijn, zo opvallend is hier hun zang in het voorjaar en zomer.

Waterspreeuw

Bovendien is hun zang heel afwisselend en we hebben verschillende malen toch goed moeten luisteren of we hier wel met Koperwieken te maken hadden. Het is trouwens toch heel bijzonder om hier vogels te ontmoeten, die we bij ons alleen 's winters te zien krijgen. Kleur en zang zijn dan soms heel anders. Inmiddels begon ook de plantengroei hier op gang te komen. De bosanemoontjes stonden hier in juni nog heel mooi in bloei, terwijl ze in Nederland al ruim twee maanden uitgebloeid zijn. Verder verschenen overal de

blauwe- en gele moerasviooltjes, de Zevenster, het Linnaeusklokje en het Zweeds kornoelje. Hele bermen waren prachtig gekleurd. Het leven barstte nu echt los. Ook kwamen nu op veel plaatsen de eerst orchideeën, meestal een variant van de Rietorchis.

Op weg naar Öland

Hierna begon onze terugtocht naar het zuiden. Via Orsa bij het Siljansmeer en het Takernmeer, waar we twee dagen verbleven, zakten we af naar het eiland Öland, dat we al een paar keer eerder bezocht hebben. Desondanks biedt dit eiland ons steeds weer verrassingen. Ons verblijf was daar op de Ottenby Camping, een goede uitvalsbasis voor verschillende vogeltochtjes. Verder kun je daar ook goed fietsen zoals bijv. naar het zuidelijkste puntje van Öland, de vuurtoren De Lange Jan. Vlak bij de camping ligt een vrij uitgestrekt oud bosgebied, dat leuke verrassingen opleverde zoals een Withalsvliegenvanger, de Kleine Vliegenvanger, de Grauwe Vliegenvanger, de Geelgors, de Grauwe Klauwier, de Gekraagde Roodstaart en de Roodmus. Een andere bijzonderheid was de Sperwergrasmus, die we de volgende dag te zien kregen langs de zgn. Koning Gustavsmuur, die het jachtgebied van koning Gustav in de 17e eeuw omheinde. Niet ver van onze camping ontdekten we een mooi orchideeënveldje, waar we achtereenvolgens vele honderden Muggenorchissen en Welriekende nachtorchissen vonden. Daartussen stonden

Sperwergrasmus

nog exemplaren van de Vleeskleurige orchis, de Vliegenorchis, de Keveorchis en de Honingorchis. De Zeearend, waarvan er op het eiland Öland al 15 paar broeden, hebben we maar heel even gezien.

Aldus werd het langzamerhand tijd om naar huis te gaan, weliswaar gewapend met een aantal mooie herinneringen. Via de Beltbrug en het veer Rodby-Puttgarden bereikten we uiteindelijk weer ons land tegen het einde van de maand juni.

Foto's: Dineke en Kees

Middernachtzon in Zweden